Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

29. juli 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – statsstøtte – beskæftigelsesstøtte – fritagelse fra sociale sikringsbidrag, der vedrører uddannelses- og arbejdsaftaler – beslutning 2000/128/EF – Italiens støtteordning for foranstaltninger til fordel for beskæftigelsen – støtte, der er delvist uforenelig med det indre marked – anvendeligheden af beslutning 2000/128/EF på en virksomhed, der i henhold til en eneret leverer lokale kollektive transporttjenester, som er blevet tildelt virksomheden direkte af en kommune – artikel 107, stk. 1, TEUF – begrebet »konkurrencefordrejning« – begrebet »påvirker samhandelen« mellem medlemsstaterne«

I sag C-659/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Corte suprema di cassazione (kassationsdomstolen, Italien) ved afgørelse af 4. juli 2017, indgået til Domstolen den 24. november 2017, i sagen

**Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)**

mod

**Azienda Napoletana Mobilità SpA,**

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev (refererende dommer), og dommerne T. von Danwitz og P.G. Xuereb,

generaladvokat: G. Hogan,

justitssekretær: fuldmægtig R. Schiano,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 3. april 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) ved avvocati A. Sgroi, L. Maritato og C. D'Aloisio,

– Azienda Napoletana Mobilità SpA ved avvocati M. Malena og S. Miccoli,

– den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello stato S. Fiorentino,

* Processprog: italiensk.

– Europa-Kommissionen ved D. Recchia og F. Tomat, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 6. juni 2019,

afsagt følgende

## Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 107, stk. 1, TEUF og Kommissionens beslutning 2000/128/EF af 11. maj 1999 om Italiens støtteordning for foranstaltninger til fordel for beskæftigelsen (EFT 2000, L 42, s. 1).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Istituto nazionale della previdenza sociale (den nationale socialsikringsinstitution, Italien, herefter »INPS«) og Azienda Napoletana Mobilità SpA (herefter »ANM«) vedrørende en eventuel forpligtelse pålagt ANM til at betale sociale sikringsbidrag til INPS for uddannelses- og arbejdsaftaler, der blev indgået af ANM i perioden 1997-2001.

### Retsforskrifter

#### *Beslutning 2000/128*

3 I punkt 62-67 i beslutning 2000/128 anføres for så vidt angår den italienske lovgivning om uddannelses- og arbejdsaftaler følgende:

»(62) Uddannelses- og arbejdsaftalerne som fastsat ved [legge n. 863 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 30 ottobre 1984, n. 726, recante misure urgenti a sostegno e ad incremento dei livelli occupazionali (lov nr. 863 om ophøjelse til lov, efter ændring, af lovdekret nr. 726 af 30.10.1984 om hasteforanstaltninger vedrørende støtte og en forøgelse af beskæftigelsesniveauet) af 19.12.1984 (GURI nr. 351 af 22.12.1984, s. 10691)] udgjorde ikke støtte som omhandlet i artikel 87, stk. 1, [EF], men en generel foranstaltning. Fordelene var nemlig gældende på ensartet, automatisk vis, uden forskelsbehandling og på grundlag af objektive kriterier for alle virksomheder.

(63) De ved [legge n. 407 – Disposizioni diverse per l'attuazione della manovra di finanza pubblica 1991-1993 (lov nr. 407 om forskellige bestemmelser til gennemførelse af politikken om offentlige finanser) af 29.12.1990 (GURI nr. 303, af 31.12.1990, s. 3)] indførte ændringer af bestemmelserne [og] ændrede foranstaltningernes art. De nye bestemmelser har gradueret de nedsættelser, der indrømmes alt efter virksomhedens etableringssted og erhvervsgren. Derved er nogle virksomheder kommet til at få større nedsættelser end dem, der indrømmes konkurrerende virksomheder.

(64) De selektive nedsættelser, der begunstiger bestemte virksomheder i forhold til andre i den samme medlemsstat, uanset om det sker på individuelt, regionalt eller sektormæssigt plan, udgør for den dels vedkommende, der er differentieret, statsstøtte som omhandlet i [EF-]traktatens artikel 87, stk. 1, der fordrejer konkurrencen og truer med at påvirke samhandelen mellem medlemsstater.

Differentieringen er nemlig til fordel for de virksomheder, der arbejder i bestemte områder i Italien, idet den begunstiger dem, i den udstrækning støtten ikke indrømmes virksomheder, der er beliggende i andre områder.

(65) Støtten fordrejer konkurrencen, eftersom den styrker den finansielle stilling og de handlemuligheder, de støttemodtagende virksomheder har i forhold til deres konkurrenter, som ikke modtager støtte. For så vidt som virkningen kan påvises i samhandelen i EU, skades denne af støtten.

(66) Støtten fordrejer navnlig konkurrencen og påvirker samhandelen mellem medlemsstater, for så vidt som de støttemodtagende virksomheder udfører en del af deres produktion til de andre medlemsstater; uanset om virksomhederne udfører deres varer eller ej, begunstiges den indenlandske produktion, fordi støtten mindsker muligheden for de virksomheder, der er etablerede i andre medlemsstater, for at udføre deres varer til det italienske marked.

(67) Af nævnte årsager er de pågældende foranstaltninger principielt forbudt i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og [artikel 62, stk. 1, i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2.5.1992 (EFT 1994, L 1, s. 3, herefter »EØS-aftalen«,) og de kan ikke anses for at være forenelige med fællesmarkedet, medmindre én af de heri faste undtagelsesbestemmelser finder anvendelse herpå.«

4 Hvad angår den italienske lovgivning om omdannelse af uddannelses- og arbejdsaftaler til ikke-tidsbegrænsede aftaler har beslutningens punkt 97 og 98 følgende ordlyd:

»(97) Da der er tale om en etårig forlængelse af den samme støtte som til uddannelses- og arbejdsaftaler, og da støtten er endnu mere selektiv, idet den er tidsbegrænset til områder under mål 1, er den analyse af støtten, der er foretaget i punkt V.1.a), endnu mere relevant over for denne støtte.

(98) Det fremgår derfor af de allerede anstillede betragtninger, at de pågældende foranstaltninger kan påvirke samhandelen i Fællesskabet. I betragtning af støtteelementerne i disse foranstaltninger må det konkluderes, at den pågældende støtte falder inden for anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 87, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 62, stk. 1, idet den udgør statsstøtte, som fordrejer konkurrencen og påvirker samhandelen i EF og ikke kan anses for forenelig med fællesmarkedet, medmindre én af undtagelsesbestemmelserne finder anvendelse herpå.«

5 Den pågældende beslutnings artikel 1 bestemmer:

»1. Den støtte, som Italien siden november 1995 ulovligt har ydet til ansættelse af arbejdstagere i henhold til de i [lov nr. 863 af 19.12.1984, lov nr. 407 af 29.12.1990, legge n. 169 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 29 marzo 1991, n. 108, recante disposizioni urgenti in materia di sostegno dell'occupazione (lov nr. 169 om ophøjelse til lov, efter ændring, af lovdekret nr. 108 af 29.3.1991, om hasteforanstaltninger vedrørende støtte til beskæftigelse) af 1.6.1991 (GURI nr. 129 af 4.6.1991, s. 4) og legge n. 451, Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 16 maggio 1994, n. 299, recante disposizioni urgenti in materia di occupazione e di fiscalizzazione degli oneri sociali (lov nr. 451 om ophøjelse til lov, efter ændring, af lovdekret nr. 299 af 16.5.1994 om hasteforanstaltninger vedrørende beskæftigelsen og finansiering af sociale bidrag) af 19.7.1994 (GURI nr. 167 af 19.7.1994, s. 3)], er forenelige med fællesmarkedet og med EØS-aftalen, på betingelse af, at de vedrører:

– oprettelse af nye arbejdspladser i den støttemodtagende virksomhed til fordel for arbejdstagere, der endnu ikke har fundet et job, eller som har mistet det, de havde, som omhandlet i retningslinjerne for beskæftigelsesstøtte [(EFT 1995, C 334, s. 4)].

– ansættelse af arbejdstagere, der har særlig vanskeligt ved (igen) at komme ud på arbejdsmarkedet. Ved arbejdstagere, der har særlig vanskeligt ved (igen) at komme ud på arbejdsmarkedet, forstås i nærværende beslutning unge under 25 år, personer på 29 år og derunder, der har bestået laurea, langtidsledige, dvs. personer, der har været arbejdsløse i mindst et år

2. Støtte, der er ydet i forbindelse med uddannelses- og arbejdsaftaler, og som ikke opfylder de i stk. 1 omhandlede betingelser, er uforenelig med fællesmarkedet.«

6 Samme beslutnings artikel 2 har følgende ordlyd:

»1. Den støtte, som Italien i henhold til artikel 15 i [legge n. 196 - Norme in materia di promozione dell'occupazione (lov nr. 196 foranstaltninger til fordel for beskæftigelsen) af 24.6.1997 (almindeligt tillæg til GURI nr. 154 af 4.7.1997)] har ydet til omdannelse af uddannelses- og arbejdsaftaler til ikke-tidsbegrænsede aftaler, er forenelig med fællesmarkedet og med EØS-aftalen, dersom den opfylder nettojobskabelsesbetingelsen som omhandlet i Fællesskabets retningslinjer for beskæftigelsesstøtte.

Antallet af virksomhedernes ansatte beregnes uden de arbejdspladser, der omdannes, og de arbejdspladser, der oprettes ved tidsbegrænsede aftaler, eller hvor der ikke er tilstrækkelig jobsikkerhed.

2. Støtte til omdannelse af uddannelses- og arbejdsaftaler til ikke-tidsbegrænsede aftaler, der ikke opfylder den i stk. 1 omhandlede betingelse, er uforenelig med fællesmarkedet.«

7 Artikel 3 i beslutning 2000/128 bestemmer:

»Italien træffer alle nødvendige foranstaltninger for at tilbagesøge støtte, som ikke opfylder de i artikel 1 og 2 omhandlede betingelser, og som allerede ulovligt er udbetalt til støttemodtagerne.

Tilbagesøgningen skal ske i overensstemmelse med national lovgivning. Den støtte, der skal tilbagebetales, pålægges renter fra det tidspunkt, hvor den blev udbetalt til støttemodtagerne, og indtil den er blevet tilbagebetalt. Renterne beregnes på basis af den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte.«

### *Italiensk ret*

8 Den Italienske Republik indførte ved lov nr. 863 af 19. december 1984 en »uddannelses- og arbejdskontrakt«. Der var oprindeligt tale om en tidsbegrænset kontrakt, som indeholdt en uddannelsesperiode vedrørende ansættelser af arbejdsløse under 29 år. Ansættelser i henhold til denne kontrakt blev for en periode på to år indrømmet fritagelse fra de sociale sikringsbidrag, som arbejdsgiveren skal betale. Denne fritagelse blev anvendt ensartet, automatisk og uden forskelsbehandling på hele det nationale område.

9 Reglerne for uddannelses- og arbejdskontrakter blev efterfølgende ændret ved lov nr. 407 af 29. december 1990 (herefter »lov nr. 407/1990«), som indførte en regional differentiering af fritagelser fra sociale sikringsbidrag, ved lov nr. 169 af 1. juni 1991, som hævede den maksimale alder for arbejdstagere, der kunne ansættes i henhold til denne type kontrakt, til 32 år, og ved lov nr. 451 af 19. juli 1994 (herefter »lov nr. 451/1994«), som indførte en uddannelses- og arbejdskontrakt, der var begrænset til et år, og som fastsatte et minimumsantal for uddannelsestimer, som skulle iagttages.

10 Disse ændringslove gjorde det muligt gennem uddannelses- og arbejdsaftaler at ansætte unge på mellem 16 og 32 år, og denne aldersgrænse kunne hæves efter de kompetente regionale myndigheders skøn, og de indførte en fuldstændig fritagelse fra sociale sikringsbidrag, for bl.a. en uddannelsesperiode på to år for virksomheder, der var aktive i områder, hvor arbejdsløshedsprocenten var højere end det nationale gennemsnit i Italien, og denne periode kunne forlænges med et år i tilfælde af, at sådanne kontrakter blev omdannet til ikke-tidsbegrænsede aftaler.

**Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål**

11 ANM blev oprettet i 1995 efter en omdannelse til et selskab, der havde form af et offentligt konsortium, med henblik på en integreret og helhedsorienteret forvaltning af lokale transporttjenester i Napoli kommune (Italien). ANM blev i 2001 omdannet til et aktieselskab, der var 100% ejet af Napoli kommune, og som har til formål at levere tjenester vedrørende offentlig person- og godsbefordring af enhver art på den pågældende kommunes område.

12 Inden for rammerne af denne virksomhed ansatte ANM mellem november 1995 og maj 2001 nogle personer med henblik på at give dem en erhvervsuddannelse og herefter at integrere dem i virksomheden. Disse ansættelser skete i henhold til uddannelses- og arbejdskontrakter som omhandlet i lov nr. 863 af 19. december 1984, som ændret ved lov nr. 407/1990, nr. 169 af 1. juni 1991 og nr. 451/1994. Omdannelsen af disse kontrakter til ikke-tidsbegrænsede aftaler skete i henhold til lov nr. 451/1994. ANM opnåede for de pågældende uddannelses- og arbejdsmæssige aftaler samt for de efterfølgende omdannelser fritagelser fra de sociale sikringsbidrag, der er fastsat i den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning.

13 Eftersom Europa-Kommissionen fastslog, at denne lovgivning var delvist uforenelig med forbuddet i artikel 107, stk. 1, TEUF, tilstillede INPS i sin egenskab af national myndighed med ansvar for gennemførelsen af beslutning 2000/128 ANM to betalingspåkrav for beløb på henholdsvis 7 429 436,76 EUR for ansættelserne i henhold til uddannelses- og arbejdsaftalerne i perioden 1997-2001 og på 2 266 014,05 EUR for omdannelserne af disse aftaler til ikke-tidsbegrænsede arbejdsaftaler for perioden 1999-2001.

14 ANM nedlagde ved Tribunale di Napoli (retten i Napoli, Italien) påstand om, at det blev fastslået, at der ikke forelå en sådan pligt for selskabet til at betale disse beløb. Denne ret gav ANM medhold med den begrundelse, at beslutning 2000/128 ikke havde direkte virkning i den italienske retsorden, eftersom den ikke pålagde Den Italienske Republik en tilstrækkeligt præcis og ubetinget forpligtelse.

15 INPS iværksatte appel af dommen fra Tribunale di Napoli (retten i Napoli) til Corte d'appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli, Italien), som stadfæstede dommen, men angav en anden begrundelse. Ifølge denne ret er beslutning 2000/128 ganske vist en del af den italienske retsorden, men den finder ikke anvendelse på ANM. Den økonomiske fordel, som fritagelserne fra sociale sikringsbidrag udgjorde, er ikke af en karakter, der påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og skader ikke konkurrencen, eftersom de vedrørte levering af lokal kollektiv trafik på et marked uden konkurrence som en følge af den direkte tildeling til ANM.

16 INPS har iværksat kassationsappel til prøvelse af denne dom til Corte suprema di cassazione (kassationsdomstol, Italien) og har gjort gældende, at dommen fra Corte d'appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli) er behæftet med fejl vedrørende fortolkningen af artikel 107 TEUF og beslutning 2000/128, eftersom denne sidstnævnte fandt fuldt ud anvendelse på ANM.

17 På denne baggrund har Corte suprema di cassazione (kassationsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»[Finder beslutning] 2000/128[…] også […] anvendelse på arbejdsgivere, der leverer lokal kollektiv trafik – på et marked næsten uden konkurrence, henset til eneretten til levering af den pågældende tjenesteydelse – og [som har opnået] nedsættelse af sociale bidrag som følge af indgåelsen af uddannelses- og arbejdskontrakter efter ikrafttrædelsen af lov nr. 407/1990, i den konkrete situation med hensyn til perioden mellem 1997 og maj 2001?«

**Om det præjudicielle spørgsmål**

18 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om beslutning 2000/128 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en virksomhed som den i hovedsagen omhandlede, som i henhold til en direkte tildeling fra en kommune og i henhold til en eneret har leveret lokale transporttjenester, og som har opnået nedsættelser af sociale sikringsbidrag i henhold til en national lovgivning, som i beslutningen er erklæret delvist uforenelig med det forbud, der er fastsat i artikel 107, stk. 1, TEUF.

19 Særligt har denne ret rejst spørgsmålet, om den pågældende beslutning finder anvendelse på sektoren for lokal kollektiv trafik, og om de betingelser om, at konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne er påvirket, som er fastsat i den pågældende bestemmelse, under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede er opfyldt.

20 Ifølge fast retspraksis skal alle betingelserne i artikel 107, stk. 1, TEUF være opfyldt, for at der kan være tale om statsstøtte i denne bestemmelses forstand. For det første skal der være tale om en statslig indgriben eller indgriben ved hjælp af statsmidler. For det andet skal denne støtte kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. For det tredje skal den give modtageren en selektiv fordel. For det fjerde skal den fordreje eller true med at fordreje konkurrencevilkårene (dom af 6.3.2018, Kommissionen mod FIH Holding og FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

21 I det foreliggende tilfælde skal det først bemærkes, at Kommissionen i punkt 63, 64 og 97 i beslutning 2000/128 fastslog, at den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning opfylder den første og den tredje betingelse, der er nævnt i den foregående præmis.

22 Dernæst fandt institutionen i beslutningens punkt 65 og 97, at den anden og den fjerde betingelse ligeledes er opfyldt, eftersom støtten hvad angår den anden betingelse styrker den finansielle stilling og de handlemuligheder, de støttemodtagende virksomheder har, og hvad angår den fjerde betingelse »for så vidt som« virkningen kan påvises i samhandelen i det indre marked.

23 I beslutningens punkt 66 og 97 præciseres »navnlig«, at konkurrencen fordrejes og samhandelen mellem medlemsstater påvirkes, »for så vidt som« de støttemodtagende virksomheder udfører en del af deres produktion til de andre medlemsstater; eller når disse virksomheder ikke eksporterer, begunstiges den nationale produktion, eftersom mulighederne for virksomheder i andre medlemsstater for at eksportere deres produkter til det italienske marked dermed mindskes.

24 For det første og i modsætning til det af ANM hævdede kan det ikke udledes af ordlyden af punkt 66 i beslutning 2000/128, at Kommissionen begrænsede anvendelsesområdet for denne beslutning til de sektorer, der er direkte involverede i handel med varer og tjenesteydelser i det indre marked, med undtagelse af sektoren for lokale tjenester, såsom sektoren for lokal kollektiv trafik.

25 Som Domstolen nemlig allerede har haft lejlighed til at fastslå, redegjorde Kommissionen i beslutningens punkt 65 i generelle vendinger for, at de nedsættelser af de sociale sikringsbidrag, som er fastsat i den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning, fordrejer konkurrencen, og at for så vidt som virkningen kan påvises i samhandelen mellem medlemsstaterne, skades denne af støtten, og den pågældende beslutnings punkt 66 illustrerer blot denne bedømmelse ved at anvende eksemplet med produktionssektoren (dom af 7.3.2002, Italien mod Kommissionen, C-310/99, EU:C:2002:143, præmis 88).

26 For det andet følger det af punkt 65, 66 og 97 i beslutning 2000/128, at den anden og den fjerde betingelse i artikel 107, stk. 1, TEUF kun er opfyldt, for så vidt som de virksomheder, der blev indrømmet nedsættelser af de sociale sikringsbidrag, er undergivet almindelige konkurrencevilkår på et liberaliseret marked, selv delvist.

27 Det følger nemlig af fast retspraksis, at Kommissionen i forbindelse med et støtteprogram som det i hovedsagen omhandlede i afgørelsens begrundelse kan nøjes med at studere det omhandlede programs egenskaber ved bedømmelsen af, om det, på grund af ordninger i henhold til programmet, medfører en mærkbar fordel for støttemodtagerne i forhold til deres konkurrenter og især vil kunne gavne virksomheder, der deltager i samhandelen mellem medlemsstaterne. Kommissionen er dermed ikke i en beslutning vedrørende en sådan ordning forpligtet til at foretage en undersøgelse af den støtte, der i hvert enkelt individuelt tilfælde er tildelt i henhold til en sådan ordning. Det er alene ved tilbagesøgningen af støtte, at det er nødvendigt at efterprøve hver berørt virksomheds individuelle situation (jf. i denne retning dom af 9.6.2011, Comitato »Venezia vuole vivere« m.fl. mod Kommissionen, C-71/09 P, C-73/09 P og C-76/09 P, EU:C:2011:368, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

28 Før tilbagesøgningen af en fordel er de nationale myndigheder nødvendigvis forpligtet til i hvert enkelt tilfælde at efterprøve, om den indrømmede fordel hos modtageren ville kunne fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne (jf. i denne retning dom af 9.6.2011, Comitato »Venezia vuole vivere« m.fl. mod Kommissionen, C-71/09 P, C-73/09 P og C-76/09 P, EU:C:2011:368, præmis 64 og 115).

29 I denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at det med henblik på en national foranstaltnings kvalificering som »statsstøtte« ikke skal godtgøres, at den pågældende støtte reelt påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og faktisk fordrejer konkurrencen, men alene undersøges, om støtten kan påvirke denne samhandel og fordreje konkurrencen (dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).

30 Særligt gælder, at når støtte, som ydes af en stat eller ved hjælp af statsmidler, styrker en virksomheds position i forhold til andre virksomheder, som den konkurrerer med i samhandelen mellem medlemsstater, må det antages, at denne samhandel påvirkes af støtten. Herved er det ikke nødvendigt, at de begunstigede virksomheder selv tager del i samhandelen mellem medlemsstater. Når en medlemsstat tildeler støtte til virksomheder, kan den indenlandske aktivitet nemlig fastholdes eller styrkes, hvilket vil svække andre medlemsstaters virksomheders mulighed for at etablere sig på denne medlemsstats marked (dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).

31 Betingelsen om, at støtten skal kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstater, afhænger derfor ikke af, om de leverede transportydelser er lokale eller regionale (dom af 24.7.2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, præmis 82, og af 14.1.2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, præmis 69).

32 Vedrørende betingelsen om fordrejning af konkurrencevilkårene skal det bemærkes, at støtte, der skal frigøre en virksomhed for omkostninger, som den normalt ville skulle bære inden for dens almindelige drift eller dens sædvanlige aktiviteter, i princippet fordrejer konkurrencevilkårene (dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 80 og den deri nævnte retspraksis)

33 I det foreliggende tilfælde er det ubestridt, at de sociale sikringsbidrag, for hvilke ANM blev indrømmet de i hovedsagen omhandlede omtvistede nedsættelser, udgør omkostninger, som selskabet normalt ville skulle bære inden for dens almindelige drift eller dens sædvanlige aktiviteter.

34 ANM har derimod såvel for den forelæggende ret som for Domstolen gjort gældende, at selskabet ikke i perioden 1997-2001 har været undergivet almindelige konkurrencevilkår vedrørende levering af den i hovedsagen omhandlede lokale offentlige trafik, og at det italienske marked for lokal kollektiv trafik i samme periode ikke var liberaliseret, heller ikke delvist.

35 I modsætning til det af ANM hævdede har den italienske regering for Domstolen gjort gældende, at det italienske marked for kollektiv trafik under den i hovedsagen omtvistede periode var åbent for konkurrence. Endvidere bestod der ifølge denne regering intet forbud for erhvervsdrivende i andre medlemsstater mod at udbyde sådanne tjenester i Italien, og der foreligger eksempler på levering af sådanne tjenester af sådanne erhvervsdrivende.

36 I denne forbindelse bemærkes, at flere medlemsstater fra 1995 begyndte at åbne visse transportmarkeder for konkurrence fra virksomheder etableret i andre medlemsstater, hvilket betyder, at en række virksomheder i den omhandlede periode allerede udbød deres transporttjenester i byzoner, bynære zoner eller regioner i andre medlemsstater end deres oprindelsesstat (jf. i denne retning dom af 24.7.2003, Altmark Trans og Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, præmis 79).

37 Vedrørende spørgsmålet, om ANM under denne periode var undergivet konkurrence for så vidt angår de omhandlede lokale transporttjenester, fremgår det ganske vist af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at disse tjenester blev tildelt i henhold til en eneret og direkte til ANM, uden at der blev iværksat en forudgående offentlig udbudsprocedure.

38 Der er imidlertid ingen oplysninger i disse sagsakter, der godtgør, at Napoli kommune gennem love eller administrative bestemmelser var forpligtet til at tildele disse tjenester til denne virksomhed i henhold til en eneret, således at det stod denne kommune frit for at tildele disse tjenester til en anden tjenesteyder, herunder efter afholdelse af en offentlig udbudsprocedure, som erhvervsdrivende i andre medlemsstater, som den italienske regering har gjort gældende for Domstolen, således ville kunne deltage i.

39 Som generaladvokaten har anført i punkt 33-35 og 38 i forslaget til afgørelse, skal det, idet der ikke foreligger en sådan lovmæssig eller administrativ forpligtelse, konstateres, at en konkurrence for de omhandlede tjenester var mulig, således at det hverken kan udelukkes, at den nedsættelse af sociale sikringsbidrag, som blev indrømmet ANM, gav denne virksomhed en fordel i forhold til dens potentielle konkurrenter, endog konkurrenter fra andre medlemsstater eller følgelig, at konkurrencen på dette marked blev fordrejet og samhandelen mellem medlemsstaterne blev påvirket af disse nedsættelser.

40 Det tilkommer således den forelæggende ret, der er den eneste, som har direkte kendskab til den tvist i hovedsagen, som er indbragt for den, at foretage den nødvendige efterprøvelse med henblik på at afgøre, om det italienske marked for lokal transport var åbent for konkurrence og således gjorde det muligt for erhvervsdrivende i andre medlemsstater at udbyde deres ydelser med henblik på at sikre de i hovedsagen omhandlede tjenester, eller om Napoli kommune var undergivet en retlig eller administrativ forpligtelse til at tildele disse tjenester til ANM i henhold til en eneret.

41 Endvidere påhviler det på baggrund af de omstændigheder, der er anført af generaladvokaten i punkt 40 og 41 i forslaget til afgørelse vedrørende ANM's vedtægter, og indholdet af den i hovedsagen omhandlede tjenesteydelsesaftale, i givet fald ligeledes den forelæggende ret at foretage den nødvendige efterprøvelse med henblik på at afgøre, om ANM i perioden 1997-2001 udøvede aktiviteter på andre produkt- eller tjenesteydelsesmarkeder eller endog andre geografiske markeder, der var åbne for en effektiv konkurrence.

42 Selv om det skulle vise sig, at ANM i denne periode udøvede aktiviteter på sådanne andre markeder, kan det nemlig ikke udelukkes, at de nedsættelser af sociale sikringsbidrag, som blev indrømmet denne virksomhed i henhold til den omhandlede nationale lovgivning, fordrejede konkurrencen og påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne på disse andre markeder, medmindre disse aktiviteter ikke blev indrømmet disse nedsættelser, og at enhver risiko for »krydssubsidiering« udelukkes derved, at det godtgøres, at der holdes et passende særskilt regnskab, der kan sikre, at de

pågældende nedsættelser ikke har begunstiget de pågældende aktiviteter (jf. i denne retning dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 51, og af 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, EU:C:2019:51, præmis 42).

43 På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at med forbehold af den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, skal beslutning 2000/128 fortolkes således, at den finder anvendelse på en virksomhed som den i hovedsagen omhandlede, der i henhold til en kommunes direkte tildeling og i henhold til en eneret har leveret lokale transporttjenester, og som har opnået nedsættelser af sociale bidrag i henhold til en national lovgivning, som i beslutningen er erklæret delvist uforenelig med forbuddet i artikel 107, stk. 1, TEUF.

## Sagsomkostninger

44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

**Med forbehold af den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, skal Kommissionens beslutning 2000/128/EF af 11. maj 1999 om Italiens støtteordning for foranstaltninger til fordel for beskæftigelsen fortolkes således, at den finder anvendelse på en virksomhed som den i hovedsagen omhandlede, der i henhold til en kommunes direkte tildeling og i henhold til en eneret har leveret lokale transporttjenester, og som har opnået nedsættelser af sociale bidrag i henhold til en national lovgivning, som i beslutningen er erklæret delvist uforenelig med forbuddet i artikel 107, stk. 1, TEUF.**

Underskrifter